

HUSZONHETEDIK FEJEZET

A KÜLFÖLDI ZSIDÓK HELYZETE MAGYARORSZÁGON

Külföldi állampolgárságú zsidók Magyarországon a német megszállás előtt

MAGYARORSZÁGON az 1944. március 19-én bekövetkezett német megszállásig az országban élő külföldi állampolgárságú zsidók – lettek legyen menekültek, látogatók vagy letelepedettek – egyetlen tragikus kivételtől eltekintve folyamatosan élvezték azt a védelmet, amelyet a magyar állam hatékonyan, bár gyakorta kelletlenül nyújtott számukra, és élvezték a magyarországi zsidó közösség gondoskodását is. A külföldi zsidók egy része sikeresen bekapcsolódott az ország gazdasági életébe és a zsidó közösség társadalmi és hitéletébe.

A kivétel az „idegen” zsidók ellen 1941 nyarán foganatosított akció volt. Németbarát politikusok és katonatisztek indítványára a Bárdossy-kormány jóváhagyta a „lengyel és orosz zsidók”, valamint a bizonytalan állampolgárságúak Kelet-Galíciába való kitelepítését. Az érintettek begyűjtésének és kitelepítésének végrehajtásával a Külföldieket Ellenőrző Országos Központi Hatóságot (KEOKH) bízták meg. E kampány eredményeként 16–18 000 „idegen” zsidót deportáltak Galícia akkor magyar megszállás alatt álló területeire. Akadt az áldozatok között számos magyar zsidó is, akik vagy útjukban álltak a helyi hatóságoknak, vagy nem tudták mindjárt igazolni állampolgárságukat. 1941 augusztusának végén Kamenyec-Podolszkij közelében a deportáltak nagy részét lemészárolták: ez volt az első öt számjegyű tömeggyilkosság a végleges megoldás náci programjának keretében (lásd a 6. fejezetet).

A német megszállás időpontjában Magyarországon tartózkodott külföldi zsidók számát különböző források 15 000 és 35 000 közé teszik¹ – legnagyobb részük a Harmadik Birodalomból, Lengyelországból és Szlovákiából menekült. Közülük egyeseknek sikerült hamis papirokhoz jutniuk és így „árjakként” élni Magyarországon; mások hivatalos tartózkodási engedélyt kaptak, ismét másokat a budapesti Palesztina Hivatal erőfeszí-